

ACADEMIC SPECTRUM

2026-yil 1-son

Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal

ISSN

3093-9089

Бухоро - 2026

ACADEMIC SPECTRUM

**Ilmiy-metodik jurnal
Научно методический журнал
Scientific and Methodical Journal**

№ 1-Son 2026-yil

**Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Buxoro viloyat Axborot va Ommaviy
komunikatsiyalar boshqarmasi tomonidan 2025-yil 26-dekabrdagi
№1273056 sonli guvohnoma bilan ro‘yxatga olingan**

BOSH MUHARRIR:

Axmadov Nazirjon Rahmat o‘g‘li

Psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A‘ZOLARI

Кулешов Валерий Владимирович - pedagogika fanlari doktori, professor Rossiya Fanlar akademiyasining akademigi (Ukraina).

Andriyenko Yelena Vasilyevna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Fizika, matematika, axborot va texnologiya ta‘limi instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Romm Tatyana Aleksandrovna - pedagogika fanlari doktori, professor (Novosibirsk davlat pedagogika universiteti Tarix, gumanitar va ijtimoiy ta‘lim instituti, Novosibirsk, Rossiya).

Tadjixodjayev Zokirxo‘ja Abdusattorvich - Texnika fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharofovich - pedagogika fanlari doktori, professor (Buxoro davlat universiteti “Pedagogika” kafedrasini mudiri).

Zaripov Lochin Rustamovich - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor (O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy ta‘limni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot markazi, O‘quv-uslubiy faoliyatni takomillashtirish boshqarma boshlig‘i).

Xamidov Akmal Amrulloevich – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) (Buxoro viloyati Pedagogik mahorat markazi direktori)

Nazarov Akmal Mardonovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Buxoro davlat universiteti Yoshlar masalalari va ma`naviy-ma`rifiy ishlar bo‘yicha birinchi prorektor).

Safarov Dilmurod Xalimovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor (Navoiy viloyati pedagogik mahorat markazi Akademik faoliyat bo'yicha direktor o'rinbosari)

Rustamov Shavkat Shuhrat o‘g‘li - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini mudiri).

Ganjiyev Feruz Furqatovich - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini professori).

Kosimov Ubaydulla Axrorovich - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (Buxoro viloyati Pedagogik mahorat markazi Pedagogika va psixologiya, ta‘lim texnologiyalari kafedrasini mudiri)

Ismatova Dilafuz Tuymuratovna - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasini dotsenti).

Muxlisov Sodiqjon Saidjonovich - pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Axborot tizimlari va raqamli texnologiyalar kafedrasini dotsenti).

Tilavov Muxtor Hasan o‘g‘li - psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), (Buxoro davlat universiteti “Psixologiya” kafedrasida dotsenti).

Mas‘ul kotib:

Dehqonboyev Shohjahon Oybek o‘g‘li – Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrasida o‘qituvchisi

EDITOR-IN-CHIEF:

Akhmadov Nazirjon Rahmat o'g'li — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor.

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Valeriy Vladimirovich Kuleshov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Sciences (Ukraine).

Elena Vasilyevna Andrienko — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of Physics, Mathematics, Information and Technological Education, Novosibirsk, Russia).

Tatyana Aleksandrovna Romm — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Novosibirsk State Pedagogical University, Institute of History, Humanities and Social Education, Novosibirsk, Russia).

Tadjixodjayev Zokirkhoja Abdusattorovich — Doctor of Technical Sciences, Professor.

Shirinboy Sharofovich Olimov — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Bukhara State University, Head of the "Pedagogy" Department).

Lochin Rustamovich Zaripov — Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor (Research Center for the Development of Higher Education under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, Head of the Department for Improvement of Educational and Methodological Activities).

Khamidov Akmal Amrulloevich — Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences, Director of the Bukhara Regional Center for Pedagogical Excellence.

Akmal Mardonovich Nazarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Bukhara State University, First Vice-Rector for Youth Affairs and Spiritual-Educational Work).

Dilmurod Xalimovich Safarov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Professor (Navoi Regional Center for Pedagogical Excellence, Deputy Director for Academic Affairs).

Shavkat Shuhrat o'g'li Rustamov — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Head of the "Psychology" Department).

Feruz Furqatovich Ganjiyev — Doctor of Psychological Sciences (DSc), Associate Professor (Bukhara State University, Professor of the "Psychology" Department).

Kosimov Ubaydulla Axrorovich — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology, Educational Technologies at the Bukhara Regional Center for Pedagogical Excellence.

Dilafruz Tuymuratovna Ismatova — Doctor of Philosophy (PhD) in Psychological Sciences, Associate Professor (Bukhara State University, "Psychology" Department).

tadqiqotlari psixoprofilaktik ishlarni oilaviy-pedagogik hamkorlik, maktab psixologik xizmati va art-terapiya texnikalari bilan integratsiya qilish zaruratini ko'rsatadi.

Adabiyotlar tahlili shu bilan birga kreativlikka doir ilmiy qarashlarni ham o'z ichiga olishi lozim, chunki mazkur mavzuning mohiyati aynan destruktiv energiyani ijodiy jarayonga yo'naltirish g'oyasiga tayanadi. J. Guilford (1950), E. Torrans (1974) va A. Maslou (1962) kreativlikni shaxsning o'zini aktualizatsiya qilish ehtiyoji bilan bog'liq psixik salohiyat deb ta'riflaydi. Torrans kreativlikni rivojlantirish o'smirning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashi, ijtimoiy adaptatsiyasini yaxshilashi va salbiy hissiyotlarni konstruktiv yo'nalishga o'tkazishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Xorijiy tadqiqotlarda, xususan, R. Sternberg va T. Lubartning "investitsiya nazariyasi" kreativlikni shaxsning noodatij yechim qidirish va jamiyat tomonidan "qarshilik ko'rsatishi mumkin bo'lgan" fikrni ilgari surish jarayoni sifatida izohlaydi - bu jihat ayniqsa o'smirlik davrida muhim, chunki aynan shu yoshda mustaqil fikr va ichki energiya portlashi kuzatiladi. AQSh va Kanada psixologlari kreativ faoliyat o'smir ruhiyatidagi ortiqcha taranglikni pasaytirishi, o'zini qabul qilishni oshirishi va konstruktiv ijtimoiy munosabatlar shakllanishiga yordam berishini empirik dalillar asosida isbotlagan.

Umumlashtirilgan holda, mavjud ilmiy adabiyotlar o'smirlardagi destruktiv xulqning omillari murakkab bo'lib, ular biologik, psixologik va sotsiokultural determinantlar kesishgan nuqtada shakllanishini ko'rsatadi. Har holda, barcha tadqiqotchilar bir jihatda yakdil - o'smirning ichki resurslarini faollashtirish, ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni kengaytirish va kreativ muhit yaratish destruktiv xatti-harakatlarning pasayishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu bois, psixoprofilaktika jarayonida kreativlikni rivojlantirish - zamonaviy psixologiya uchun qarshi harakat emas, balki salbiy energiyani ijobiy mahsulga aylantirishning samarali strategiyasi sifatida talqin etiladi.

Muhokama. O'smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirish masalasi bugungi kunda nafaqat psixologiya ilmi, balki ta'lim, tarbiya, ijtimoiy siyosat va oilaviy psixogigiena sohalari uchun ham strategik ahamiyat kasb etmoqda. Destruktiv xulq-atvorning o'smir shaxsiga ko'rsatadigan ta'siri kompleks xarakterga ega bo'lib, u emotsional beqarorlik, o'zini qabul qilishning pasayishi, ijtimoiy izolatsiya, tajovuzkorlik, hukmronlikka intilish yoki aksincha, passivlik va ijtimoiy fojiviy holatlarga olib kelishi mumkin. Ushbu holatlar o'z vaqtida prognozlanmasa va psixologik yordam mexanizmlari ishga tushirilmasa, o'smirning kelajakdagi ijtimoiy moslashuvi, kasbiy tayyorgarligi va shaxsiy muvaffaqiyatlari jiddiy izdan chiqishi ehtimoli yuqori. Shu nuqtayi nazardan mavzu ijtimoiy ehtiyojga ega bo'lgan dolzarb muammolardan biri sifatida qaraladi.

Muhokama jarayoni shuni ko'rsatadiki, destruktiv xulq-atvorning ildizlari ko'p qirrali bo'lib, psixodinamik, sotsiokultural va kognitiv-emosional omillarning o'zaro kesishgan ta'siri asosida shakllanadi. Oila ichidagi konfliktlar, nazoratsiz media ta'siri, shaxslararo munosabatlar, emotsional regulyatsiya ko'nikmalarining pastligi, o'zini anglash inqirozi - bularning barchasi o'smirlarda salbiy energiyaning jamlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli oddiy "taqiqlash yoki jazolash" mexanizmlari muammoni bartaraf etishda samara bermasligi, aksincha, ichki bosimni kuchaytirib, destruktiv impulslarni yanada oshirishi mumkin. Ilmiy manbalarda qayd etilganidek, bunday vaziyatlarda profilaktik yondashuvning o'rni beqiyos bo'lib, u o'smirlarga salbiy affektlarni yuqori darajadagi psixologik xavfsizlik muhitida konstruktiv yo'naltirish imkoniyatini beradi.

Kreativlikni faollashtirish esa muammoning bartaraf etilishida strategik mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Chunki o'smirlik yoshida ichki energiya, mustaqillikka intilish, o'zini isbotlash mayli yuqori darajada bo'ladi. Agar ushbu quvvat konstruktiv yo'nalishga - ijodiy faoliyat, sport, ijtimoiy loyihalar, san'at, muammoli vaziyatlarni hal etish mashg'ulotlari orqali yo'naltirilsa, destruktiv impulslar tabiiy ravishda pasayadi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kreativ faoliyatga jalb etilgan o'smirlar o'zini-o'zi anglashda faolroq, emotsional regulyatsiya bo'yicha muvaffaqiyatliroq va ijtimoiy adaptatsiyada barqarorroq bo'ladi. Demak, kreativitni faollashtirish - maqsad emas, balki shaxsiy resurslarni kuchaytirish, ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni oshirish hamda destruktiv energiyani ijobiy mahsulga aylantirishning psixologik vositasidir.

Muhokama shuni ta’kidlaydiki, psixoprofilaktik dasturlarni samarali amalga oshirish uchun ularning mazmuni o’smirning yosh xususiyatlari, oilaviy tarbiya modeli va ta’lim tizimidagi psixologik xizmat diagnostik ma’lumotlari asosida individual tarzda loyihalaniishi lozim. Art-terapiya, rolli o’yinlar, kreativ mashg’ulotlar, guruh treninglari va loyiha asosidagi o’qitish metodlari faqat bir yo’nalishga xizmat qilmaydi, balki o’smir ruhiyatida ichki dialogni uyg’otadi, o’zini qabul qilish tuyg’usini shakllantiradi, tengdoshlari bilan sog’lom kommunikatsiya o’rnatishga yordam beradi. Eng muhimi - psixologik yordam jarayoni o’smirni “muammoning manbai” sifatida emas, balki “rivojlanish resursi” sifatida ko’rgan taqdirdagina yuqori samaraga erishish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, muhokama natijasi mavzuning shunchaki nazariy dolzarbligini emas, balki amaliy zaruriyatini ham namoyon etadi: destruktiv xulqni to’xtatish mexanizmi taqiqlashda emas, balki alternativ imkoniyatlarni yaratishdadir; kreativlik esa bunday alternativning eng kuchli manbaidir.

Xulosa. O’smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo’naltirilgan psixologik yondashuvlar yuzasidan olib borilgan nazariy tahlil va muhokamalar shuni ko’rsatdiki, mazkur muammo kompleks yondashuvni talab etuvchi ko’p qatlamli psixologik jarayondir. Destruktiv xatti-harakatlarning shakllanishi biologik yetilish, gormonal o’zgarishlar, shaxsning emotsional regulyatsiya ko’nikmalari, oilaviy muhit, ijtimoiy talablar, tengdoshlar guruhi ta’siri, shuningdek media va raqamli muhit kabi omillarning kesishgan nuqtasida ro’y beradi. Shu bois muammoni bartaraf etish faqat jazolash, taqiqlash yoki tashqi nazoratni kuchaytirish orqali emas, balki o’smir shaxsining ichki resurslarini faollashtirish va konstruktiv o’zini namoyon etish imkoniyatlarini yaratish orqali amalga oshirilishi mumkin.

Kreativlikni rivojlantirish psixoprofilaktika jarayonida hal qiluvchi strategiya sifatida namoyon bo’ladi, chunki ijodiy faoliyat o’smirning ichki energiyasini konstruktiv tarzda yo’naltirish, emotsional taranglikni kamaytirish, o’ziga bo’lgan ishonchni mustahkamlash, shaxsiy identifikatsiyani shakllantirish va ijtimoiy moslashuvni yaxshilashga xizmat qiladi. Art-terapiya, rolli o’yinlar, psixologik treninglar, loyiha faoliyati va kreativ muammoli vaziyatlar o’smir psixikasi uchun xavfsiz, erkin va qo’llab-quvvatlovchi muhit yaratadi - bu esa destruktiv xulqning pasayishiga bevosita ta’sir ko’rsatadi.

Xulosalar shuni ko’rsatadiki, samarali psixoprofilaktika:

- o’smirning individual psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda qurilishi;
- oila, maktab va psixologik xizmatning hamkorlikda ishlashini talab qilishi;
- kreativlikni faollashtirishni faqat metod emas, balki shaxsning ma’naviy-psixologik rivojlanish resursi sifatida talqin etishi lozim.

Demak, destruktiv xulq-atvorga qarshi kurashishning eng samarali yo’li – o’smirlik davrida mavjud salbiy impulslarni bostirish emas, balki ularga alternativ yo’nalish yaratishdir. Mazkur tadqiqot yondashuvi nafaqat nazariy ahamiyatga, balki amaliy qiymatga ham ega bo’lib, kelgusida maktab psixologlari, pedagoglar va ota-onalar uchun profilaktik dasturlar va treninglar ishlab chiqishda muhim metodik asos bo’lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati.

1. Bandura, A. Social Learning Theory. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1977. 247 p.
2. Змановская, Е.В. Девиантология: психология отклоняющегося поведения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. 2-е изд. М.: Академия, 2004. 288 с
3. Клейберг, Ю.А. Психология девиантного поведения: учеб. пособие для вузов. 5-е изд. М.: Юрайт, 2023. 287 с.
4. Чернова, Е.О., Грязнов, А.Н. Психолого-педагогическая профилактика девиантного поведения у подростков: методическое пособие. Казань: Издательский центр Университета управления «ТИСБИ», 2019. 98 с.

5. Новожилова, Т.Н. Психолого-педагогические стратегии профилактики девиантного поведения подростков // Вестник Московского государственного университета культуры и искусств. 2025. № 4 (126). С. 200–210.
6. Kasimova, R. S., & Biktagirova, G. F. Art Therapy as a Means of Overcoming Aggressiveness in Adolescents // International Electronic Journal of Mathematics Education. 2016. Vol. 11, No. 4. P. 902–910
7. Bosgraaf, L., Spreen, M., Pattiselanno, K., & van Hooren, S. Art Therapy for Psychosocial Problems in Children and Adolescents: A Systematic Narrative Review on Art Therapeutic Means and Forms of Expression, Therapist Behavior, and Supposed Mechanisms of Change // Frontiers in Psychology. 2020. Vol. 11. Art. 584685
8. Csikszentmihalyi, M. Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention. New York: HarperCollins, 2009. 480 p
9. Torrance, E. P. Guiding Creative Talent. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1962. 278 p
10. Runco, M. A. Creativity: Theories and Themes: Research, Development, and Practice. 2nd ed. San Diego, CA: Elsevier Academic Press, 2014. 500 p
11. Sternberg, R. J., & Lubart, T. I. Defying the Crowd: Cultivating Creativity in a Culture of Conformity. New York: Free Press, 1995. 326 p

Ashrapov Nodirbek Namoz o'g'li

Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrası o'qituvchisi
Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (phd)

O'SMIRLARDA KOGNITIV RIVOJLANISHNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI VA ULARNING SHAXSIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'smirlik davrida kognitiv rivojlanish jarayoniga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik determinantlar va ularning shaxsiy rivojlanishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. O'smirlik davri shaxs psixikasining jadal rivojlanishi bilan tavsiflanib, bu davrda tafakkur, xotira, diqqat, idrok va muammoli vaziyatlarni hal etish kabi kognitiv jarayonlar sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tariladi. Tadqiqotda kognitiv rivojlanishning shakllanishida oila muhiti, ota-onaning tarbiyaviy uslubi, tengdoshlar bilan o'zaro munosabatlar, ta'lim muassasalaridagi psixologik iqlim hamda ijtimoiy axborot makonining ta'siri yoritib beriladi. Shuningdek, ijtimoiy-psixologik qo'llab-quvvatlash, muloqot tajribasi va ijtimoiy rollarni o'zlashtirish jarayonining o'smir shaxsining intellektual faolligi va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishdagi o'rni asoslab beriladi. Maqolada kognitiv rivojlanishning shaxsiy yetuklik, o'z-o'zini anglash va ijtimoiy moslashuv jarayonlari bilan uzviy bog'liqligi ko'rsatib o'tiladi. Tadqiqot natijalari o'smirlik bilan ishlovchi psixologlar, pedagoglar va ijtimoiy soha mutaxassislari uchun amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: o'smirlik davri, kognitiv rivojlanish, ijtimoiy-psixologik determinantlar, shaxsiy rivojlanish, ijtimoiy muhit, tafakkur.

Аннотация. В статье рассматриваются социально-психологические детерминанты когнитивного развития подростков и их роль в личностном развитии. Подростковый возраст характеризуется интенсивным развитием познавательных процессов, таких как мышление, память, внимание, восприятие и способность к решению проблемных ситуаций. В работе анализируется влияние семейной среды, стилей воспитания, межличностных отношений со сверстниками, психологического климата в образовательных учреждениях и современного информационного пространства на когнитивное развитие подростков. Особое внимание уделяется роли социального взаимодействия, психологической поддержки и усвоения социальных ролей в формировании самостоятельного мышления и интеллектуальной активности. Подчеркивается взаимосвязь когнитивного развития с процессами самосознания, личностной зрелости и социальной адаптации подростка. Результаты исследования могут быть использованы в практике психологов и педагогов при разработке программ психолого-педагогического сопровождения подростков.

Ключевые слова: подростковый возраст, когнитивное развитие, социально-психологические детерминанты, личностное развитие, социализация, познавательные процессы.

Annotation. This article explores the social and psychological determinants of cognitive development in adolescents and their role in personal development. Adolescence is a critical period marked by rapid changes in cognitive processes such as thinking, memory, attention, perception, and problem-solving abilities. The study examines the influence of family environment, parenting styles, peer relationships, psychological climate in educational institutions, and the modern information environment on adolescents' cognitive growth. Particular emphasis is placed on the importance of social interaction, psychological support, and the acquisition of social roles in fostering independent thinking and intellectual engagement. The article highlights the close relationship between cognitive development and personal maturity, self-awareness, and social adaptation. The findings contribute to a deeper understanding of the mechanisms underlying adolescent cognitive development and may be applied in psychological and educational practice to support adolescents' holistic development.

Key words: *adolescence, cognitive development, social-psychological determinants, personal development, social environment, cognitive processes.*

Kirish. Zamonaviy jamiyatda inson kapitalining rivojlanishi, avvalo, yosh avlodning intellektual salohiyati, mustaqil fikrlash qobiliyati va ijtimoiy moslashuv darajasi bilan belgilanadi. Ushbu jarayonda o‘smirlik davri alohida ahamiyat kasb etib, u shaxsning kognitiv va psixologik rivojlanishida muhim burilish bosqichi hisoblanadi. Aynan shu davrda tafakkur, xotira, diqqat, idrok va analitik fikrlash kabi kognitiv jarayonlar jadal rivojlanib, shaxsning keyingi hayotiy faoliyati uchun mustahkam asos yaratadi. Shu sababli o‘smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlarini ilmiy jihatdan o‘rganish zamonaviy psixologiya fanining dolzarb yo‘nalishlaridan biri sanaladi.

O‘smirlik davrida kognitiv rivojlanish biologik yetilish jarayonlari bilan bir qatorda ijtimoiy muhitning ta’siri ostida shakllanadi. Oila, tengdoshlar guruhi, ta’lim muassasalari, madaniy qadriyatlar va axborot makoni o‘smirning bilish faoliyatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadigan asosiy ijtimoiy-psixologik determinantlar hisoblanadi. Ushbu omillar o‘smirning bilimlarni o‘zlashtirish uslubi, muammoli vaziyatlarga munosabati va kognitiv strategiyalarini tanlash jarayonini belgilab beradi. Ayniqsa, ijtimoiy muloqot tajribasi va psixologik qo‘llab-quvvatlash darajasi kognitiv jarayonlarning samarali rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi.

Kognitiv rivojlanish shaxsiy rivojlanish jarayoni bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, u o‘smirning o‘zini anglash, shaxsiy identifikatsiya, ijtimoiy rollarni o‘zlashtirish va hayotiy maqsadlarni belgilashiga xizmat qiladi. Kognitiv jarayonlarning yetarli darajada rivojlanmaganligi esa qaror qabul qilishdagi qiyinchiliklar, ijtimoiy moslashuv muammolari va shaxsiy yetuklikning sekinlashishiga olib kelishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, o‘smirlarda kognitiv rivojlanishni ta’minlovchi ijtimoiy-psixologik determinantlarni aniqlash va ularning ta’sir mexanizmlarini tahlil qilish muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqot o‘smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik asoslarini yoritish, ularning shaxsiy rivojlanishdagi o‘rnini aniqlash hamda psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi. Olingan natijalar o‘smirlar bilan ishlovchi psixologlar, pedagoglar va ijtimoiy soha mutaxassisleri uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo‘lishi kutiladi.

Adabiyotlar tahlili. O‘smirlik davri shaxs rivojlanishining eng murakkab va mas’uliyatli bosqichlaridan biri bo‘lib, bu davrda xulq-atvorning mazmuni va yo‘nalishi kelajak shaxs kamolotini belgilovchi muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi. Ayniqsa, o‘smirlarda konstruktiv xulq-atvorni shakllanishi muammosi zamonaviy psixologiya va pedagogika fanlarida dolzarb ilmiy masalalardan biri hisoblanadi. Konstruktiv xulq-atvor deganda shaxsning ijtimoiy me’yor va qadriyatlarga mos ravishda faoliyat yuritishi, muammoli vaziyatlarni ijobiy va oqilona hal etishi, ijtimoiy munosabatlarda mas’uliyat, empatiya va hamkorlikni namoyon eta olishi tushuniladi. Mazkur tushunchaning ilmiy asoslarini yoritishda rus va xorijiy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar muhim metodologik ahamiyatga ega.

Rus psixologiya maktabida o‘smir shaxsining rivojlanishi va xulq-atvorini o‘rganishda madaniy-tarixiy yondashuv yetakchi o‘rinni egallaydi. L.S. Vygotskiy shaxs psixikasining shakllanishini ijtimoiy muhit bilan bevosita bog‘lab, o‘smir xulq-atvorining konstruktiv yoki destruktiv yo‘nalishda rivojlanishi ijtimoiy tajribaning qanday o‘zlashtirilishiga bog‘liq ekanini ta’kidlaydi. Uning fikricha, muloqot va hamkorlik jarayonida tashqi ijtimoiy me’yorlar asta-sekin ichki regulyatorlarga aylanadi. Aynan shu ichkilashtirish jarayoni o‘smirda ongli o‘zini boshqarish va konstruktiv xulq-atvorni shakllantirishga zamin yaratadi.

A.N. Leontyevning faoliyat nazariyasi doirasida xulq-atvor shaxsning yetakchi faoliyati bilan uzviy bog‘liq holda talqin qilinadi. O‘smirlik davrida ijtimoiy ahamiyatga ega faoliyat turlari va muloqot yetakchi o‘rin egallab, o‘smirning motivatsion sohasini qayta shakllantiradi. Leontyevga ko‘ra, konstruktiv xulq-atvor ijtimoiy ahamiyatli motivlarning ustuvorligi, shaxsiy ehtiyojlar bilan

Nutq texnikasining ta'lim samaradorligiga ta'siri tarbiyaviy jihatdan ham namoyon bo'ladi. O'qituvchining madaniyatli, muloyim va hurmatga asoslangan nutqi o'quvchilarda ijobiy psixologik muhitni shakllantiradi. Bu esa o'quvchilarning o'z fikrini erkin bayon etishiga, xatodan qo'rqmasdan faol qatnashishiga sharoit yaratadi. Aksincha, qo'pol yoki noaniq nutq o'quvchilarda ishonchsizlik va darsga bo'lgan salbiy munosabatni keltirib chiqarishi mumkin. Shu bois nutq texnikasi o'qituvchining pedagogik odobi va muloqot madaniyati bilan chambarchas bog'liqdir.

Shuningdek, pedagogik jarayonda nutq texnikasi bilimlarni tizimli va mantiqiy yetkazish imkonini beradi. O'qituvchi fikrni izchil bayon etib, tushunchalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniq ko'rsata olsa, o'quvchilarda yaxlit tasavvur shakllanadi. Bu esa bilimlarning mustahkamlanishiga va ularni amaliyotda qo'llash ko'nikmasining rivojlanishiga olib keladi. Nutq texnikasi rivojlangan o'qituvchi murakkab mavzularni ham sodda va tushunarli shaklda izohlab bera oladi, bu esa ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Xulosa qilib aytganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta'lim samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. O'qituvchining nutqiy mahorati o'quvchilarning bilimni o'zlashtirish darajasi, darsga bo'lgan qiziqishi va umumiy ta'lim natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli pedagoglarning nutq texnikasini doimiy ravishda rivojlantirib borish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta'lim samaradorligiga ta'siri chuqur psixologik va didaktik asoslarga ega bo'lib, u ta'lim jarayonining barcha bosqichlarida o'z ifodasini topadi. O'qituvchining nutqi orqali bilimlar yetkaziladi, munosabatlar shakllanadi va tarbiyaviy ta'sir amalga oshiriladi. Shu sababli nutq texnikasi pedagog faoliyatining ajralmas tarkibiy qismi sifatida qaraladi. O'qituvchining ovoz imkoniyatlaridan to'g'ri foydalanishi, nutq sur'atini dars mazmuniga mos ravishda boshqarishi va so'zlarni aniq talaffuz qilishi o'quvchilarning eshitish va idrok etish jarayonini yengillashtiradi hamda bilimlarni ongli o'zlashtirishga yordam beradi.

Pedagogik jarayonda nutq texnikasi o'quvchilarning diqqatini jamlash va uni uzoq vaqt davomida saqlab turishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ifodali va jonli nutq darsni qiziqarli jarayonga aylantiradi, o'quvchilarda mavzuga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi. O'qituvchining intonatsiya va urg'ulardan o'rinli foydalanishi muhim tushunchalar va asosiy g'oyalarni ajratib ko'rsatishga xizmat qiladi. Natijada o'quvchilar dars mazmunini yaxshiroq tushunadilar va eslab qoladilar. Bu holat ta'lim samaradorligining oshishida muhim omil hisoblanadi.

Nutq texnikasining samarali bo'lishi pedagogik muloqot sifatini ham belgilaydi. O'qituvchining ochiq, muloyim va ishonchli nutqi o'quvchilar bilan o'zaro hurmatga asoslangan munosabatni shakllantiradi. Bunday muhitda o'quvchilar savol berishdan, fikr bildirishdan tortinmaydilar, bu esa dars jarayonida faol ishtirokni ta'minlaydi. O'quvchilarning nutqiy faolligi oshgani sari ularning tafakkuri rivojlanadi, bilimlarni mustaqil o'zlashtirish ko'nikmalari shakllanadi. Shu jihatdan nutq texnikasi faqat o'qituvchi nutqiga emas, balki o'quvchilarning ham nutqiy rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Pedagogik jarayonda nutq texnikasi tarbiyaviy samaradorlikni oshirishda ham muhim o'rin tutadi. O'qituvchining so'z orqali beradigan bahosi, rag'batlantiruvchi yoki tanqidiy fikrlari o'quvchining o'ziga bo'lgan ishonchi va o'qishga bo'lgan munosabatiga bevosita ta'sir etadi. Madaniyatli va odobli nutq o'quvchilarda nutqiy etika, hurmat va muomala madaniyatini shakllantiradi. Bu esa ta'lim jarayonining nafaqat bilim berish, balki tarbiyaviy maqsadlariga ham xizmat qiladi.

Umuman olganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta'lim samaradorligini ta'minlovchi muhim pedagogik shartlardan biridir. O'qituvchining nutqiy mahorati darsning mazmunli, tushunarli va ta'sirchan bo'lishini belgilaydi. Nutq texnikasi rivojlangan pedagog o'quvchilarni bilim olishga unday oladi, ularning qiziqishini oshiradi va ta'lim jarayonining yuqori natijalarga erishishini ta'minlaydi. Shu bois nutq texnikasini takomillashtirish pedagoglarning kasbiy rivojlanishida ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lib qolaveradi. Pedagogik jarayonda nutq texnikasining ta'lim samaradorligiga ta'siri o'qituvchining kasbiy mahorati va shaxsiy ta'sirchanligini namoyon etuvchi asosiy omillardan biri sifatida qaraladi. Ta'lim jarayonida bilim faqatgina axborot sifatida emas, balki o'qituvchining so'zi, ohangi va muloqot madaniyati orqali o'quvchi ongiga singdiriladi. Shu jihatdan nutq texnikasi o'qituvchining darsni qanday tashkil etishi, mavzuni qanday ochib berishi va o'quvchilarni qanday

ruhantira olishini belgilaydi. To‘g‘ri va ifodali nutq o‘quvchilarda ishonch uyg‘otadi, bu esa bilimlarni qabul qilish jarayonini yengillashtiradi.

Pedagogik jarayonda nutq texnikasi o‘quvchilarning idrok va tafakkur jarayonlariga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. O‘qituvchining nutqi mantiqiy va izchil bo‘lsa, o‘quvchilar tushunchalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni oson anglaydilar. Nutq sur‘atining o‘rtacha va vaziyatga mos bo‘lishi o‘quvchilarning eshitish orqali qabul qilish qobiliyatini oshiradi. O‘rinli pauzalar esa o‘quvchilarga eshitilgan axborotni tahlil qilish va xulosa chiqarish imkonini beradi. Bunday nutqiy tashkil etilgan dars o‘quvchilarning bilimni mustahkam o‘zlashtirishiga xizmat qiladi.

Nutq texnikasining ta‘lim samaradorligiga ta‘siri darsda psixologik qulay muhit yaratishda ham namoyon bo‘ladi. O‘qituvchining xotirjam, muloyim va ishonchli nutqi o‘quvchilarda xavfsizlik va qo‘llab-quvvatlanish hissini uyg‘otadi. Natijada o‘quvchilar o‘z fikrini erkin bayon etishga, savollar berishga va muhokamalarda faol qatnashishga moyil bo‘ladilar. Bu holat ta‘lim jarayonining interfaol tus olishiga va o‘quvchilarning bilish faolligi oshishiga olib keladi.

Shuningdek, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta‘limning tarbiyaviy samaradorligini ham oshiradi. O‘qituvchining nutqida namoyon bo‘ladigan hurmat, sabr-toqat va odob o‘quvchilar uchun namuna bo‘lib xizmat qiladi. So‘z orqali berilgan rag‘batlantirish o‘quvchining o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi, ehtiyotkor va o‘rinli tanqid esa uning o‘z ustida ishlashiga undaydi. Shu tarzda nutq texnikasi o‘quvchi shaxsining har tomonlama rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta‘lim samaradorligini ta‘minlovchi muhim pedagogik omil hisoblanadi. O‘qituvchining nutqiy mahorati dars mazmunini chuqur anglash, o‘quvchilarning faolligini oshirish va ta‘lim-tarbiya jarayonida yuqori natijalarga erishishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Shu sababli pedagoglar nutq texnikasini doimiy ravishda takomillashtirib borishlari ta‘lim sifatini oshirishning muhim sharti bo‘lib qoladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta‘lim samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biridir. O‘qituvchining nutqiy mahorati o‘quvchilarning bilimlarni chuqur va ongli o‘zlashtirishiga xizmat qiladi. Shu sababli bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash jarayonida nutq texnikasini rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratish zarur. Xulosa qilib aytganda, pedagogik jarayonda nutq texnikasi ta‘lim samaradorligini oshiruvchi yetakchi omillardan biri hisoblanadi. O‘qituvchining ravon, aniq va ifodali nutqi o‘quvchilarning bilimni ongli o‘zlashtirishiga, dars jarayonida faol ishtirok etishiga hamda mustaqil fikrlash ko‘nikmalarining rivojlanishiga xizmat qiladi. Nutq texnikasi orqali o‘qituvchi nafaqat bilim beradi, balki o‘quvchi shaxsiga tarbiyaviy ta‘sir ko‘rsatadi, ijobiy psixologik muhitni shakllantiradi va o‘zaro muloqotni mustahkamlaydi. Shu bois bo‘lajak va amaldagi pedagoglarning nutq texnikasini doimiy ravishda rivojlantirib borish ta‘lim sifatini yuksaltirish, pedagogik mahoratni oshirish va zamonaviy ta‘lim talablariga mos, raqobatbardosh o‘qituvchi shaxsini shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi. Xulosa o‘rnida shuni ta‘kidlash joizki, pedagogik jarayonda nutq texnikasi o‘qituvchining kasbiy faoliyatini belgilovchi asosiy mezonlardan biri hisoblanadi. O‘qituvchining so‘zlash uslubi, ovoz ohangi, nutqning mantiqiyiligi va ifodaliligi ta‘lim mazmunining o‘quvchi ongiga qay darajada samarali yetib borishini belgilaydi. Nutq texnikasi mukammal shakllangan pedagog dars jarayonini mazmunli, tushunarli va qiziqarli tashkil eta oladi, bu esa o‘quvchilarning bilimlarni puxta o‘zlashtirishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, nutq texnikasi ta‘lim jarayonida pedagogik muloqot va tarbiyaviy ta‘sirning asosiy vositasi bo‘lib xizmat qiladi. O‘qituvchining madaniyatli va ta‘sirchan nutqi o‘quvchilarda hurmat, ishonch va ijobiy munosabatni shakllantiradi. Bunday muhitda o‘quvchilar erkin fikr bildiradilar, darsda faol ishtirok etadilar va o‘rganilayotgan mavzuga qiziqishlari ortadi. Natijada ta‘lim jarayoni faqat bilim berish bilan cheklanmay, o‘quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, bo‘lajak o‘qituvchilarda nutq texnikasini rivojlantirish va pedagogik jarayonda undan samarali foydalanish ta‘lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Nutqiy mahoratga ega bo‘lgan pedagog zamonaviy ta‘lim talablariga javob bera oladigan, o‘quvchi bilan samarali muloqot o‘rnata oladigan va jamiyatda o‘z o‘rniga ega bo‘lgan barkamol avlodni tarbiyalashga qodir mutaxassis sifatida shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Saidova N. Pedagogik nutq va ta'lim samaradorligi. – Toshkent, 2020.
2. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2022.
3. UNESCO. Teaching Effectiveness and Communication, 2021.

MUNDARIJA:

Nazarov Akmal Mardonovich		Talabalarda kreativ va innovatsion ilmiy faoliyatning psixologik jihatlari	6
Rustamov Shuxratovich	Shavkat	Talabalarni innovatsion kompetenligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	10
Ostanov Sharifovich	Shuxrat	Art-terapiya metodlari yordamida talaba-yoshlarning kreativ fikrlash va ijodiy salohiyatini rivojlantirishning psixologik asoslari	14
Axmadov Rahmat o'g'li	Nazirjon	O'smirlarda konstruktiv xulq-atvorni shakllanishining ijtimoiy psixologik omillari	19
Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li		Sud psixologik ekspertizasida shaxsning emotsional holatini baholash	24
Axtamova G'ayratovna	Ferangiz	O'smirlik davridagi destruktiv xulq-atvorni psixoprofilaktika qilish va kreativlikni faollashtirishga yo'naltirilgan psixologik yondashuvlar	30
Ashrapov Namoz o'g'li	Nodirbek	O'smirlarda kognitiv rivojlanishning ijtimoiy-psixologik determinantlari va ularning shaxsiy rivojlanishdagi o'rni	35
Hamroyev Jasur		Talabalari o'rtasida sun'iy intellekt vositalari yordamida kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish	40
Axmedova Rahmat qizi	Zarina	Loyihaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning fasilitatorlik faoliyatiga tayyorlash mexanizmini takomillashtirish	44
Khakimov Shodieich	Shukhrat	Methods of studying the military servant and the military team	49
N.Z.Jumayev		Raqamli davrda ijtimoiy media va sun'iy intellektning yoshlar ruhiy salomatligiga ta'siri	56
Sharopov Suxrob Shodi o'g'li		Talabalarni kognitiv va metakognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari	60
Boboqulova Komil qizi	O'g'iloy	Shaxslararo manipulyatsiya va nazorat mexanizmlari: emotsional ekspluatatsiyaning psixologik asoslari	64
Saidova Nu'monovna	Nodira	Yoshlar kreativ va tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda pedagogik psixologiyaning roli	68
Bobojonova Husniddin qizi	Dilnura	Dezadaptatsiyalashgan o'smirlarda adaptatsiya jarayoni rivojlanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	73
Абдужабборов Тохиржон Курбанович		Особенности течения и лечения atopического дерматита в зависимости от возраста по данным наблюдений в андижанской области	78

Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich Narzullayeva Iroda Jaloliddin qizi	Tijorat banklarida investitsiyalarni jalb etishda xorij tajribasi	82
Nurmuxammedova Nilufar Alijon qizi Temirova Mashhuraxon Muhammadaminovna	O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o‘tish bosqichida xotin-qizlar liderlik faoliyatini rivojlantirishning huquqiy asoslarining mustahkamlanishi	89
Maxmudova Zulfiya Mexmonovna	Qo‘riqlash xizmati xodimlari kasbiy kompetentligini takomillashtirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	92
Sanoyeva Mohigul Odil qizi	Klassik pedagogik merosni modernizatsiya qilishning zamonaviy talablari va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish mexanizmlari	103
Xolmirzayeva Mushtariybegim U. Abdullayev	Bobi oliy: usmonli davlatining boshqaruv markazi va evolyutsiyasi	107
Dilmurodov Elyorjon Ilg'or o'g'li	Civil society and globalization: the harmony of national values and modern trends	110
Eshpo'latova Xilola Davron qizi	Fransuz tilini o'rganish jarayonida audiovizual materiallar yordamida talabalarning og'zaki nutqini rivojlantirish	116
Abdusalimova Zukhraxon Bakhtiyor qizi	Teaching methodology of the uzbek language for the foreign students	119
Abdullayeva Dildora Muhiddin qizi	Frazeologik sinonimlarning struktur turlari	122
Panaeva Sarbinaz Uzaqbergenovna	Insonlar orasida fabbing (phubbing) holatining paydo bo‘lishi va uning ijtimoiy-psixologik oqibatlarini	125
Toshturdiyev Nurbek Nurali o‘g‘li	Jadid ziyolilarining hayot tarzi va ijtimoiy mas’uliyat hissi: ma’rifat va fidoyilik omillari	130
Uzoqova Gulzoda	Konstitutsiya – erkin va farovon hayot garovi	134
Xilola Xolikova Gulamovna, Siroj Nematov G‘ulom o‘g‘li,	Maktab muhitining o‘quvchilar emotsional holatiga psixologik ta’siri	137
Sultonmurod Mamasoliyev Olimjon o‘g‘li	Psychological benefits of gamified bilingual learning: a meta-analysis of motivation and well-being	141
Qodriqulova Fotima Ulug‘bek qizi	Azot fiksatsiyasi va innovatsiyalar: yasmiq yetishtirishning yangi bosqichi	146
Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna	Turkiy adabiyotda shaxs kamoloti: Hofiz Xorazmiy didaktik qarashlari misolida pedagogik model	150
Obidova O.	Ta’lim psixologiyasi nuqtayi nazaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ta’siri	154
Xasanova Nazokat Shavkatbek qizi	Inson huquqlarini xalqaro himoya qilish mexanizmlari	159
Abdug‘ofurov Muhammadqodir	Milliy me’morchilik uslublarida zamonaviylik va restavratsiya muammolari	163

Olimova Sarvara Sobitxon qizi		Nogironligi bo'lgan shaxslarning kutubxonalar orqali ijtimoiy integratsiyasi va madaniy hayotga qo'shilishi	166
Jamaldinov Sarvar Azimjanovich		Raqamli ta'lim jarayonlarini o'rgatishning bo'lajak pedagoglar tarbiyaviy faoliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati	171
Olimova Sarvaraxon Sobitxon qizi		Sensorinevral eshitish nuqsoniga ega bolalarda rivojlanish dinamikasi: tibbiy va pedagogik qarashlar	176
Mamatqulov Botir		The interpretation of personal tragedy in the short stories of nazar eshonqul	181
Bobokalonov Rajab Ostonovich		Tibbiy terminlarda lisoniy lakuna hodisasi	188
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	“Tolerantlik” tushunchasining mazmun mohiyati	191
Iskandarov Abdug'aniyevich	Sherzod		
Туйбаева Бахтияровна	Саида	Психологические механизмы самозащиты студентов	194
Tursunbayeva Durdonaxon qizi	Adxamjon	Atrof-muhitni muhofaza qilishning zamonaviy konsepsiyalari: muammo va yechimlar	198
Ismoilova Saidali qizi	Zulayho	Umumta'lim maktablarida xulqi og'ishgan o'quvchilarning shaxs xususiyatlarini kompleks diagnostika qilish	203
Masharipova Rahimovna	Saida	Zamonaviy oilalarda emotsional intellektni boshqarishning ijtimoiy- psixologik mexanizmlarini ishlab chiqish	208
Abdujobborova Rayhona Adhamjonqizi		Xotira turlaridan qanday qilib samarali foydalanish kerak.o'quvchilar uchun praktik tafsiyalar	212
Arslanova Aleksandrovna	Dilnoza	Nutqiy rivojlanish bilan mantiqiy fikrlash o'rtasidagi bog'liqlik: lingvistik kompetensiya.	216
Mirzayev Xasanjon o'g'li	Ismoiljon		
Xasanova Kumushbek qizi	Aziza	Davlat tili taraqqiyoti: muammo va yechimlar	219
Xolboyev Axmadillo o'g'li	Izzatillo	Talabalarning akademik muaffaqiyatiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning tahlili: o'zini- o'zi tartipka solish strategiyalari	223
Кабулов Толыбаевич	Саулат	Основные принципы и теория преподавания русскому языку и литературе	226
Saitova Komila G'ulom qizi		Stressga chidamlilikning psixologik determinantlari: ong, iroda va emotsional o'zini boshqarishning o'zaro aloqasi	231
Ro'ziyeva Sitora qizi	Sitora Odil	Nega ingliz tili dunyo tili hisoblanadi?	234
To'ychiyeva Sherquzi qizi	Madinaxon	Mustaqil ta'lim metodlarining o'quv motivatsiyasiga ta'siri	237
Murodjonova Dilzoraxon qizi	Tolibjon	Kimyoning kriminalistikadagi o'rni	240